

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อมูลพื้นฐานตำบล

สภาพทั่วไป ตำบลท่าเสาแยกมาจากตำบลทุ่งส้ม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 11 หมู่บ้านและ 1 เทศบาลตำบล ตำบลท่าเสามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา มีต้นน้ำลำธาร ป่าไม้ อยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ ประกอบธุรกิจ เช่น โรงแรม รีสอร์ท

คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความหลากหลาย ย้ายมาจากราชบุรี ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคเหนือ และยังมีคนมอญ กระเหรี่ยง พม่า ด้วยความหลากหลายของคนในชุมชนสภาพปัญหาจึงทำให้ปัญหาชุมชนซับซ้อนทั้งด้านวัฒนธรรม การรวมกลุ่มในการแก้ปัญหาชุมชนค่อนข้างยาก คนอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เช่น ปลูกข้าวโพด มะเขือ พืชไร่เศรษฐกิจอื่น ๆ และมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ ไก่พื้นเมือง ปลา เป็นต้น นอกจากนี้มีอาชีพเสริมนอกภาคเกษตร เช่น การค้าขายไม้ดอกไม้ประดับ ผลผลิตทางการเกษตร รับจ้างทำไร่ ทำสวน และทำงานตามสถานประกอบการ เป็นต้น คนในชุมชนมีรายได้มาจากผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลักและการจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับแก่นักท่องเที่ยว

แผนชุมชนตำบลท่าเสา

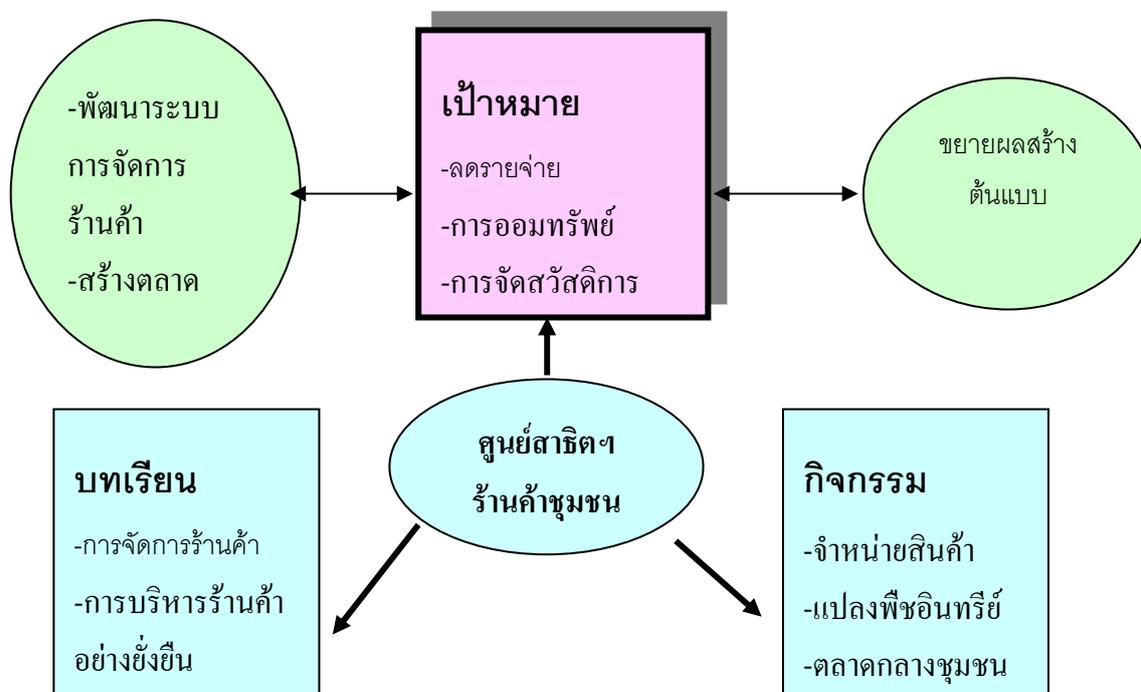
ตำบลท่าเสาเป็นชุมชนหนึ่งที่ใช้แผนแม่บทชุมชนเป็น “เครื่องมือ” ที่รวมผู้คนในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ชุมชนได้เรียนรู้ถึงปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา และร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาโดยใช้ปัญญามากกว่าเงิน รวมทั้งเกิดความรู้ เช่น การลดรายจ่าย การลดต้นทุนการผลิต การแปรรูปอาหาร ด้วยกิจกรรมที่ดำเนินการโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิด การแก้ไขปัญหาต้นทุนอาหารสัตว์ของกลุ่มที่เลี้ยงโคและการจัดองค์กรการเงินรวมทั้งพัฒนาเป็นสวัสดิการชุมชนที่สร้างความมั่นคงทางชีวิตของคนในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งยังมีการยกระดับเป็นศูนย์สาธิตร้านค้าชุมชนที่สามารถสร้างการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา

การเริ่มต้นการทำแผนแม่บทชุมชนของตำบลท่าเสาก็มีการเริ่มต้นแบบง่าย โดยมีการเรียนรู้จากพื้นที่ที่มีประสบการณ์ คือ บ้านผู้ใหญ่โชคชัย ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายครัวเรือน ข้อมูลทางการเกษตรและการผลิต ด้วยการเก็บข้อมูลโดยชุมชนทำให้ชุมชนเข้าใจและสัมผัสกับปัญหาอันแท้จริงจึงเกิดความตระหนักในปัญหาของท้องถิ่น การรวมพลังของชุมชนอาจมองว่าเป็นเรื่องนามธรรมแต่ทว่าเป็นรูปธรรมสำหรับชุมชนเพราะเขาคือผู้ที่สามารถสร้างพลังเหล่านั้นหากไม่ถูกปิดกั้น ปกปิด ซ่อนเร้นข้อมูลที่ก่อเกิดการเอารัดเอาเปรียบในสังคม

ผลจากการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน

แนวความคิดการก่อตั้งร้านค้าชุมชนส่วนหนึ่งมาจากชุมชนเห็นปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรซื้อปุ๋ยในราคาแพง ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร รายจ่ายในการเดินทางซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคสูง ดังนั้น แกนนำจึงร่วมกันการระดมความคิดเห็นจัดทำโครงการร้านค้าชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่าย มีทุนหมุนเวียนในชุมชน ชุมชนสามารถจัดสวัสดิการได้ด้วยชุมชนเอง จึงนำโครงการร้านค้าชุมชนเสนอต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน ในครั้งแรกคณะกรรมการไม่เห็นด้วยเพราะ การนำเสนอโครงการไม่เป็นระบบ ทำให้คณะกรรมการไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริงของโครงการของโครงการ ทางกลุ่มจึงกลับมาพัฒนาโครงการร้านค้าชุมชน และให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อมูลคณะกรรมการหมู่บ้านอีกครั้งและได้รับการอนุมัติ จึงเริ่มดำเนินการ เมื่อ วันที่ 9 เมษายน 2543 มีสมาชิกเริ่มแรก 65 ราย มีปรัชญาการดำเนินงานคือ ผู้นำมีความเสียสละ สร้างความสามัคคีแก่ชุมชน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ทุนศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน หาสมาชิกโดยการระดมหุ้นหุ้น เพื่อเป็นทุนเปิดศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน เริ่มก่อตั้ง รายได้จากการขายสินค้าจะมีการปันผลให้สมาชิก ดังนี้

ปันผลคืนสมาชิก 50% คือ คืนสมาชิกร้อยละ 1 บาทในการซื้อ

ส่วนอีก 50% ที่เหลือ แบ่งเป็น

- 25% เป็นทุนหมุนเวียน
- 10% การบริหารจัดการร้านค้าชุมชน
- 15% สวัสดิการชุมชน

ปัจจุบันมีทุนดังนี้

- หุ้นสมาชิก 385 ราย 13,867 หุ้น เป็นเงิน	1,386,700 บาท
- เงินสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา หมู่ที่ 7,8 เป็นเงิน	350,000 บาท
- เงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาอาชีพจาก อบต.ท่าเสา (สร้างโรงสีข้าวชุมชน)	400,000 บาท
- เงินกำไรสะสม ปี 44 – 47 เป็นเงิน	367,773 บาท
รวมเป็นทุนทั้งสิ้น	2,504,473 บาท

กิจกรรม

1. จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถซื้อปุ๋ย ซื้อ อุปกรณ์การเกษตรได้ในราคาถูก และสามารถประหยัดค่าเดินทางในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ ส่วนแผนในอนาคต คือ เพิ่มประเภทสินค้าในร้านค้าชุมชน และจำหน่ายอาหารสด
2. ตลาดกลางการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพื่อสร้างตลาดกลางชุมชนรองรับผลผลิตทางการเกษตร
3. ทุนหมุนเวียน เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (กล้วย พักทอง ฯลฯ)
4. สร้างต้นแบบร้านค้าชุมชนเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้
5. ขยายผล คือ หนุนเสริมให้เกิดการขยายแนวคิดร้านค้าชุมชนทุกหมู่บ้าน

การจัดการสวัสดิการสมาชิก

- ทุนการศึกษาเด็กและเยาวชน
- ค่ารักษาพยาบาล
- สวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุช่วยเหลือ
- ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม
- พัฒนาสิ่งแวดล้อม

พัฒนาแกนนำคนรุ่นใหม่

ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดการออมทรัพย์ คือ เมื่อสมาชิกซื้อสินค้าจากร้านค้าชุมชน จะถูกแบ่งส่วนหนึ่งปันผลคืนกำไรแก่สมาชิก

ธนาคารหมู่บ้านพุทธวิมุตติ ตำบลท่าเสา

การดำรงชีวิตของสมาชิกในตำบลท่าเสา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีฐานะยากจน ขาดอาชีพที่มั่นคง ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ จากปัญหาดังกล่าว กระตุ้นให้ชุมชนตระหนัก ตื่นรู้ ปัญหาของชุมชน แกนนำจึงรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มธนาคารหมู่บ้านขึ้น เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2543 เพื่อเป็นทางออกของชุมชน มีสมาชิกเริ่มแรก 15 ราย มีเงินทุน 1,500 บาท

แผนการดำเนินงาน แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. แผนการดำเนินงานระยะ 1 ปี เน้น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการธนาคาร ดังนี้
 - มีระบบการจัดการและบริหารได้อย่างเป็นระบบ
 - มีการฝาก – ถอน – กู้ อย่างเป็นระบบ

- มีการจัดทำเอกสารการฝาก การถอน การกู้
- มีการตรวจสอบ เช็คยอดและสรุปทุกครั้ง
- มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน

2. แผนการดำเนินงาน ระยะ 3 ปี เน้นการพัฒนาธนาคารชุมชน เป็นแหล่งทุนชุมชน ดังนี้

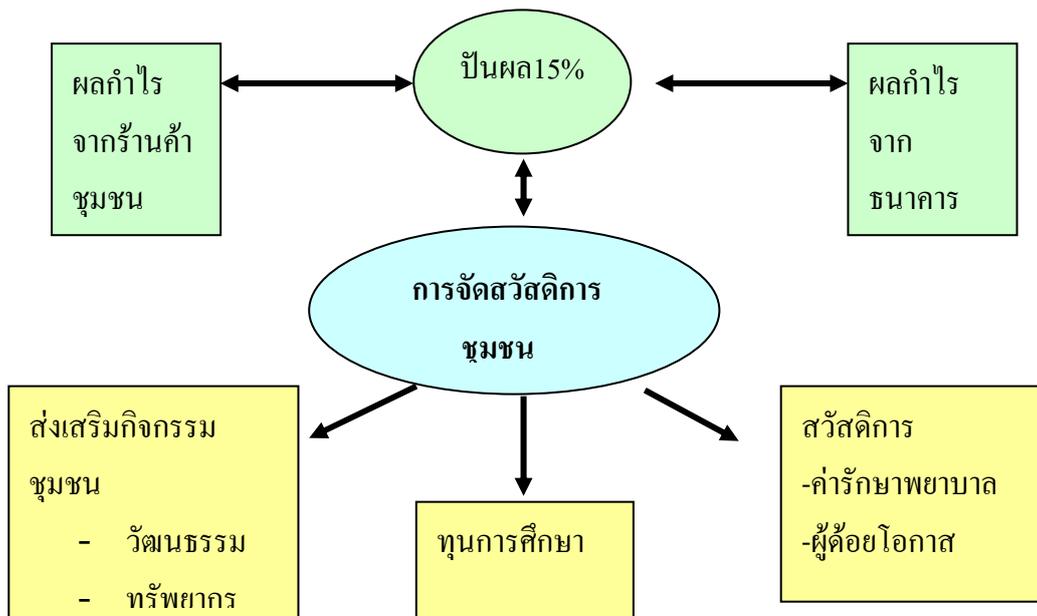
- พัฒนาให้เป็นธนาคารชุมชนเพื่อเป็นแหล่งทุนของชุมชนเอง
- พัฒนาให้เป็นตัวกำหนดและสร้างเศรษฐกิจภายในชุมชน
- พัฒนาให้เป็นแหล่งทุนที่มีความพร้อมทั้งด้านการบริหารจัดการ และเงินทุนสำหรับสมาชิก

ทุนธนาคารบ้านพุทธวิมุตติ 7 หมู่ 8 หมู่ 11 ตำบลท่าเสา

- ปัจจุบันมีสมาชิก 189 ราย มีเงินออมถึงเดือน ก.ย. 2548	689,830	บาท
- กำไรสะสมจากปี 44 – 47	42,933	บาท
รวมมีเงินทุนทั้งสิ้น	732,763	บาท

กองทุนสวัสดิการ ตำบลท่าเสา

การจัดกองทุนสวัสดิการ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2543 เงินทุนมาจากผลกำไรสุทธิ 15% ของร้านค้าชุมชนและธนาคารหมู่บ้าน 7 – 8 – 11 ตำบลท่าเสา แรกเริ่มมีสมาชิก 75 ราย มีเงินทุน 17,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 397 ราย ปัจจุบันมีเงินทุน 180,000 บาท มีการบริหารจัดการกองทุนในรูปแบบคณะกรรมการ ภายใต้กติกาที่กำหนดร่วมกัน การใช้งบประมาณสวัสดิการในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการ

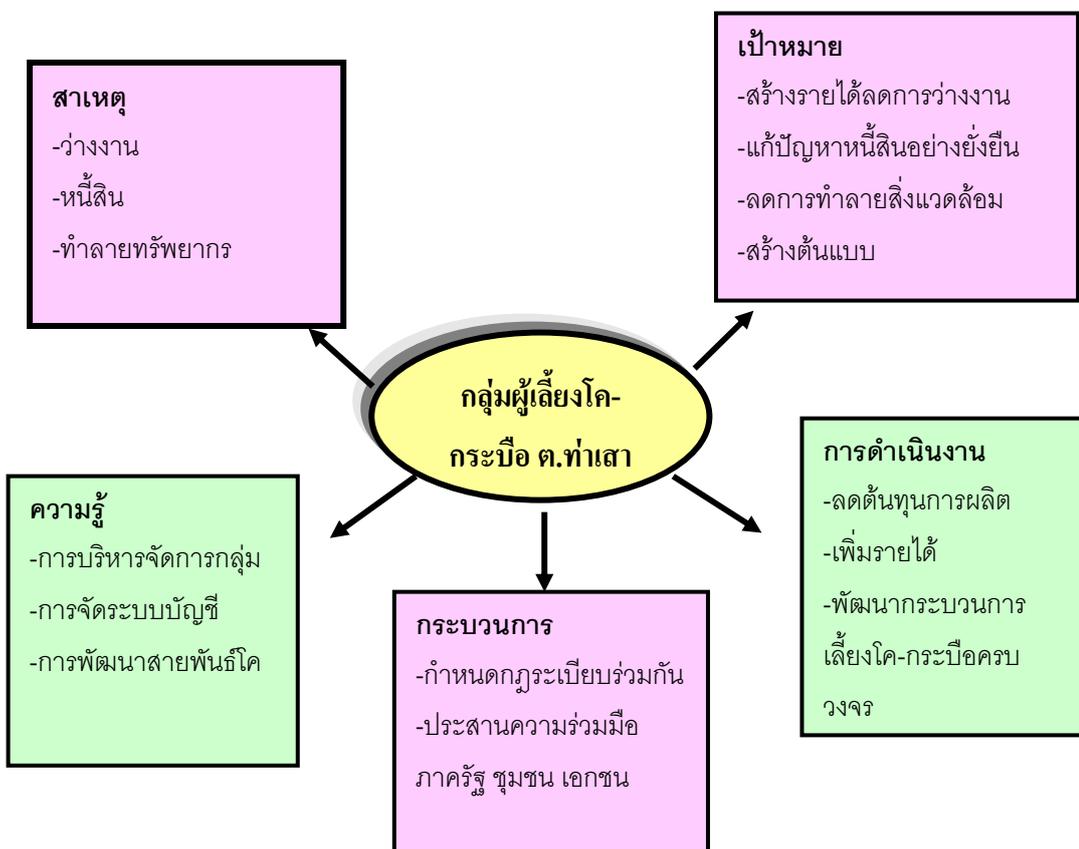

การให้สวัสดิการแก่สมาชิก ดังนี้

- สมาชิกเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลคืนละ 50 บาท ไม่เกิน 15 คืน
- จัดทุนแก่ผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ เป็นประจำทุกปี
- สนับสนุนทุนการศึกษา เช่น ชุดนักเรียน นักศึกษา อุปกรณ์การศึกษา แก่บุตรของสมาชิกทุกปี
- สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เช่น ประเพณีวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เป็นประจำทุกปี

กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคขุน ตำบลท่าเสา

การดำเนินงาน เริ่มจากการทำโครงการขอยืม พันธุ์โค จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ในช่วงเริ่มต้นได้งบประมาณสนับสนุนจาก อบต. 130,000 บาท ซื้อวัวได้ 26 ตัว เพื่อให้สมาชิกทุกคน ยืมวันคนละหนึ่งตัว ซึ่งถือเป็นการลงทุนให้ก่อน แต่จำนวนวัวไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิกทุกคน ดังนั้น จึงจับฉลากเพื่อนำวัวไปเลี้ยง ต่อมากลุ่มได้ยืมวัวจากธนาคารโคกระบือ ของกรมปศุสัตว์ 31 ตัว จนถึงปัจจุบันกลุ่มได้ประสานยืมโค รวม 302 ตัว ปัจจุบันมีโค – กระบือภายในกลุ่มรวมทั้งสิ้น 806 ตัว นอกจากนี้ยังมีการขยายผลต่อชุมชน โดยการประชุมแต่ละหมู่บ้านเพื่อวิเคราะห์แนวทางการแก้ วิกฤต โดยการเลี้ยงโค จัดตั้งคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน สร้างต้นแบบในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสายพันธุ์โค

การบริหารจัดการ ใช้รูปแบบคณะกรรมการ โดยมีปรัชญาการดำเนินงาน คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม พัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการโปร่งใสตรวจสอบได้ สมาชิกและคณะกรรมการระดมความคิดเห็นกำหนด กฎกติกาในการยืมโค ในการยืมโค-กระบือ ต้องรวมกลุ่มดังนี้

1. การทำสัญญาค้ำประกันโดย กลุ่มเป็นผู้ทำสัญญาค้ำประกันกับกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคขุน
2. ลูกวัวเกิดต้องแจ้งให้หัวหน้ากลุ่มทราบและต้องคืนลูกตัวแรกกับกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคขุน ตำบลท่าเสา ส่วนลูกวัวตัวต่อไปคนเลี้ยงเก็บไว้เลี้ยงเอง
3. กรณีที่โคที่ถูกคืนเป็นตัวเมียจะให้สมาชิกคนอื่นยืมต่อ ส่วนตัวผู้เลี้ยงจะเลี้ยงเป็นโคขุนต่อไป

ผู้ให้การสนับสนุนเครือข่าย

- ปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี ให้ยืมแม่โค จำนวน	31 ตัว
- กองการเกษตรและสหกรณ์หน่วยบัญชาการ ทหารหน่วยพัฒนาไพรโยค จังหวัดกาญจนบุรีให้ยืม	20 ตัว
- วัดสาละ ให้แม่พันธุ์โค จังหวัดสุพรรณบุรี	209 ตัว

ทุนกลุ่มโคเนื้อ – โคขุน ตำบลท่าเสา

- ระดมทุนจากการซื้อหุ้นสมาชิก 188 ราย	115,200 บาท
- เงินสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา	190,000 บาท
- เงินกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	500,000 บาท
- เงินสนับสนุนสร้างโรงโคขุน 1 หลัง จาก อบต.ท่าเสา	240,000 บาท
- พันธุ์โคเนื้อของกลุ่ม ฯ จำนวน 260 ตัว	2,040,000 บาท
- ทุนที่ดินสาธารณะหมู่ที่ 8 จำนวน 60 ไร่	
รวมเป็นเงินทุนทั้งสิ้น	3,085,000 บาท

ผู้ประสาน

นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง 66 หมู่ 7 ต.ท่าเสา อ.ไพรโยค จ.กาญจนบุรี 089-918-7663

นายสมศักดิ์ บุญมี 14 หมู่ 1 ต.ท่าเสา อ.ไพรโยค จ.กาญจนบุรี 083-456-9048